

нікації, які сприяють прояву компетентності в професійному спілкуванні, упевненості в успішному здійсненні своїх обов'язків у сфері професійної діяльності. В якості одного із компонентів комунікативної самоефективності майбутніх судноводіїв визначаємо: рефлексивний, який структурується на самоідентифікацію з досвідченими судноводіями як еталонами професіоналізму, наявності адекватної самооцінки своїх професійних дій в сфері комунікації в контексті діяльності морського фахівця, а також усталену рефлексивну позицію.

Самоідентифікацію курсанта розглядаємо як процес ототодження, порівняння себе із справжнім професіоналом, капітаном чи штурманом, що дає можливість майбутньому судноводію проаналізувати, якими знаннями, вміннями, компетенціями, професійно значущими якостями повинен володіти досвідчений фахівець і чого курсанту не вистачає.

Адекватна самооцінка дає можливість курсанту реально оцінити рівень своїх знань, вмінь, особистісних якостей. Психологи відмічають регуляторну і захисну функції самооцінки, вона впливає на поведінку, діяльність і розвиток особистості, на її взаємовідношення з іншими людьми [5, с. 367]. Адекватне самооцінювання курсанта себе як майбутнього професіонала – судноводія сприяє більш точному діагнозу, що він із себе представляє, як майбутній фахівець. Тільки при порівнянні із оцінкою оточуючих: викладачів, педагогів-наставників плавальної практики, штурманського складу судна, членів екіпажу, курсантів, самооцінка стає адекватною, курсант починає адекватно себе оцінювати, розуміти свої недоліки та яких професійних компетенцій йому не вистачає. В ньому формується усвідомлена потреба в професійному і особистісному саморозвитку і допомагає прогнозувати, в якому напрямку треба діяти, яку програму з самовдосконалення треба виконувати, щоб досягти професійного зростання і бути компетентним фахівцем.

Усталену рефлексивну позицію майбутнього судноводія розуміємо, як постійне прагнення до самоаналізу, в здійсненні рефлексії своїх професійних комунікативних вмінь та якостей, аналіз того, чого досягнув за визначний період навчання: при прослухованні лекцій, на практичних заняттях або при проходженні морської плавальної практики. Крім того, усталена рефлексивна позиція націлює курсанта на обдумування, яку роботу з накопичення знань, умінь, навичок або вправ з тренінгу з саморегуляції та самокорекції чи аутогенного тренування треба продовжувати, чи змінити і в якому напрямку проводити роботу, щоб досягти головної мети – стати справжнім професіоналом – судноводієм.

Діагностичний експеримент з визначення рівня комунікативної самоефективності курсантів морського ЗВО в міжособистісній сфері здійснювався за допомогою методики тест – опитувальника Дж. Маддукса і М. Шеер в адаптації А. В. Боярінцевої), який показав, що високою вираженістю комунікативної самоефективності володіють 3 % майбутніх судноводіїв, середньою – 41%, низькою – 56%. Отримані результати тестування показали, що треба проводити системну, послідовну роботу з формування комунікативної самоефективності майбутніх судноводіїв, щоб підвищити її рівень.

Література

1. Bandura A. Self-Efficacy in Changing Societies / ed. A. Bandura. – New York : Cambridge. University Press, 1995. – P. 1–45.
2. Белых Т. В. Взаимосвязь выраженности коммуникативной самоэффективности и особенностей саморегуляции у студентов гуманитарных специальностей / Т. В. Белых // Материалы VI Междунар. науч.-практ. конф. – Саратов, 2015. – С. 11–16.
3. Гайдар М. И. Развитие личностной самоэффективности студентов-психологов на этапе вузовского обучения : автореф. дис. ... канд. психол. наук – 19.00.07. Курск, 2008. – 27 с.
4. Пасечкина Т. Н. Формирование коммуникативной самоэффективности как «soft skills» будущих специалистов / Т. Н. Пасечкина // Вестник КГПУ им. В. П. Астафьева, 2019, С. 178–186.
5. Современный психологический словарь / сост. Б. Г. Мещеряков, В. П. Зинченко. – М. : АСТ, СПб.: ПРАЙМ-Еврознак, 2007. – 490 с.
6. Леонтьев Д. А. Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности. – 2-е изд., испр. – М. : Смысл, 2003. – 487 с.

ЄЖОВА ОЛЬГА, ПАШКЕВИЧ КАЛИНА, ПІХУР АНАСТАСІЯ

Київський національний університет технологій та дизайну

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦІВ ПРИ ДИЗАЙН-ПРОЄКТУВАННІ КОЛЕКЦІЙ ОДЯГУ В КОНЦЕПЦІЇ «ZERO WASTE»

Екологічні проблеми людства, однією з яких є накопичення відходів, спричиняють актуальність формування екологічної культури майбутніх виробників різних видів продукції, зокрема в індустрії моди. Екологічна культура майбутніх фахівців розглядається як невід'ємна особистісна якість, за-

снована на екологічних знаннях та вміннях, екологічній свідомості, мисленні та поведінці, яка реалізується у професійній діяльності. Проблемі формування екологічної компетенції молоді при створенні дизайн-проектів присвячена стаття [1]. Основні напрями еко-дизайну в індустрії моди окреслені в статті [2]. Однією з актуальних концепцій екологічно свідомого виробництва є Zero Waste Production (дослівно «нуль відходів»). Це такий підхід до виробництва, головна мета якого полягає у максимальному скороченні кількості відходів. Згідно філософії Міжнародного альянсу Zero Waste [3], виробникам варто зосереджуватися на пріоритетних напрямках згідно правила «3R»: зменшення (reduce), повторне використання (reuse), переробка (recycle).

Актуальним є обґрунтування напрямів формування екологічної культури фахівців при дизайн-проектуванні колекцій одягу в концепції «zero waste» в закладах вищої освіти.

Зменшення кількості відходів (reduce) в творчих роботах майбутніх дизайнерів одягу можливе в таких напрямках: 1) зменшення кількості нового матеріалу, який купляється для колекції, за рахунок точного попереднього розрахунку потрібної кількості ресурсів на проектній стадії, або використання наявних залишків матеріалів; 2) використання крою, який завдяки оптимальній конфігурації зрізів дозволяє отримати мінімальну кількість міжлекальних випадів; 3) розробка оптимальних розкладок деталей виробу на тканині; 4) використання міжлекальних відходів для виготовлення виробів з клаптиків, зокрема в техніці «печворк». При виготовленні одягу для щоденного вжитку слід доповнити цей перелік виготовленням виробів високої якості з високими споживчими та естетичними властивостями, які будуть слугувати споживачеві тривалий час і матимуть конструкцію, придатну для трансформування і ремонту.

Повторне використання (reuse) текстильних матеріалів студентами можливе шляхом викруювання деталей нової колекції з придатних за якістю деталей вживаного або невикористаного одягу. Такий напрямок переробки ще називають апсайклінг. При реалізації апсайклінгу можливі різні ступені перетворення первинної конструкції: 1) з незначними змінами (покращення естетичних властивостей одягу шляхом зміни довжини виробу або його окремих частин, додавання декоративних елементів тощо); 2) з суттєвими змінами (зміна розмірів та форми виробу або його окремих частин); 3) зі зміною конструктивно-декоративного рішення; 4) зі зміною асортименту виробу, коли вихідний виріб розглядається лише як сукупність деталей з текстильного матеріалу (приклад такого проекту наведений на рис. 1).

Рис. 1. Дизайн-проект в концепції Zero Waste (наук. керівник – Єжова О. В.)

Повна переробка (recycle) текстильних матеріалів вимагає відповідних промислових потужностей, тому в даному напрямі можна рекомендувати студентам віддавати перевагу матеріалам, виготовленим з перероблених полімерів.

Висновки. Для формування екологічної культури фахівців при дизайн-проектуванні колекцій одягу в концепції «zero waste» в закладах вищої освіти рекомендовані такі напрями: зменшення кількості відходів в творчих роботах за рахунок оптимального крою та розкладок, використання відходів; повторне використання матеріалів з вживаного або невикористаного одягу з різним ступенем перетворення його конструкції; сприяння використанню тканин з перероблених полімерів. Всі окреслені напрями застосовуються в освітньому процесі при підготовці майбутніх конструкторів та дизайнерів індустрії моди в Київському національному університеті технологій та дизайну.

Література

1. Mykhyda S. P., Yezhova O. V., Abramova O. V., Puliak O. V., Cherkasov V. F., Chystiakova L. O. Environmental Education of Young People in Carrying out Design Projects on the Basis of Literary and Musical Folklore. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2019. № 11 (4). P. 175–192. DOI: <http://dx.doi.org/10.18662/rtem/165>.

2. Pashkevych K. L., Khurana K., Kolosnichenko O. V., Kpotova T. F., Veklich A. M. Modern directions of eco-design in the fashion industry. *Art and design*. 2019. № 4. С. 9–20. DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2019.4.1>.

3. Zero Waste Hierarchy of Highest and Best Use <https://zwia.org/zwh/>.

ЗЕЛЬНИЦЬКИЙ АНДРІЙ, ЗАБОЛОТНИЙ ОЛЕГ, ВАСИЛЬЄВ ОЛЕКСАНДР,
Національний університет оборони України імені Івана Черняховського (м. Київ)

ПРОФЕСІЙНИЙ СТАНДАРТ У ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ

Професійний стандарт офіцера Збройних Сил України (далі – ЗС України) визначає вимоги до компетентностей, які необхідно сформулювати під час здобуття освіти у вищих військових навчальних закладах (далі – ВВНЗ) і визначити за результатами навчання відповідну професійну кваліфікацію. Перелік основних компетентностей офіцера-випускника ВВНЗ включає: ціннісне-мотиваційну, лідерську, загальновійськову та тактичну; військово-спеціальну (за видом і родом військ ЗС України); адміністративно-управлінську; психолого-педагогічну компетентності.

В основу розроблення Професійного стандарту покладаються вимоги Закону України «Про вищу освіту» (від 1 липня 2014 року № 1556-VII); Національної рамки кваліфікацій, яка введена в дію постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій»; Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти (відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 1 червня 2016 року № 600).

Професійний стандарт як інтегральний показник якості підготовки військового фахівця відображає необхідний рівень здатності та готовності до постійного самовдосконалення, застосування сформованих знань, умінь, навичок випускника ВВНЗ при виконанні службових (бойових) функцій у військах на посаді призначення в умовах мирного та воєнного часу.

Професійний стандарт офіцера має такі структурні складники: загальна характеристика професії офіцера ЗС України; професіограма офіцера (за спеціальностями та спеціалізаціями); вимоги Національної рамки кваліфікацій до присудження здобувачам відповідного ступеня вищої освіти; вимоги Статутів ЗС України до командира військового підрозділу.

Професія офіцера характеризується як: поліфункціональна – за кількістю покладених на офіцера різноманітних функціональних обов'язків; вербальна – за засобами впливу на особовий склад в умовах безпосереднього та опосередкованого зв'язку з ним; індивідуальна – за формою організації; самостійна – за способами діяльності у межах виконання службових (бойових) завдань; полікомунікативна – за обсягом службово-інформаційних зв'язків; розумова – за співвідношенням розумового і фізичного навантаження; творча – така, що в межах виконання завдань не піддається повною мірою алгоритмічному опису; динамічна – за змінними умовами професійної діяльності; стресогенна – за особливими умовами виконання службових обов'язків, що пов'язані з впливом стресогенних факторів середовища і діяльності; морально-відповідальна – за здоров'я і життя особового складу.

Наведена характеристика професії офіцера ставить особливі вимоги до його особистісних, психофізіологічних якостей, рівня військово-спеціальної підготовки, що формуються та розвиваються в ході навчання у ВВНЗ, підвищуються та вдосконалюються протягом усієї військової служби. Характеристика професії офіцера є основою для розроблення відповідних професіограм.

У загальному вигляді професіограма складається з двох основних частин. Перша частина – опис загальної соціальної та професіографічної характеристики професії (спеціальності, штатної посади), а друга частина – психограма, тобто перелік вимог, які певна професійна діяльність пред'являє до індивідуальних психологічних якостей і психофізіологічних функцій людини. Останні називаються професійно важливими якостями.

Формування підсистеми професійно важливих якостей особистості здійснюється з урахуванням того, що у людини вже є певні індивідуальні якості й при освоєнні конкретної професії відбувається їх перебудова відповідно до особливостей даної професійної діяльності, а також розвиваються нові якості та здібності, формується індивідуальний стиль діяльності.

Всебічний опис різних об'єктивних характеристик військової спеціальності (професії, посади) та її вимог до індивідуальних властивостей особистості дозволяє ВВНЗ: визначити необхідні критерії щодо професійної орієнтації та проведення професійного відбору кандидатів на навчання у ВВНЗ; визначити обґрунтовані вимоги до підготовки військового фахівця з вищою освітою; удосконалити професійну освіту, організувати перепідготовку та підвищення кваліфікації військових фахівців; проводити відповідні наукові дослідження.